

Sizi rahatsız etmeye geldim!
Ali Şeriatî

Fecr Yayınları 156

ALİ ŞERİATİ

Bütün Eserleri 16

İslambilim I

Eserin Orijinal Adı

İslâm Şinâsî I

Tercüme

Prof. Dr. Hicabi Kırlangıç

Editörler

Prof. Dr. Hicabi Kırlangıç

Prof. Dr. Derya Örs

Tashih ve Redakte

Doç. Dr. Murat Demirkol

© FCR Yayın Reklam Bilgisayar Sanayi ve Ticaret Ltd.Şti.

Sertifika No: 13178

ISBN: 978-605-9652-87-2

4. Baskı: Ağustos 2018

Kapak ve İç Konsept: TN İletişim

Sayfa Düzeni: FCR

Baskı: Aydan Basın Yayın Ltd. Şti.

Örnek Sanayi Sitesi Alinteri Bulv. 364. Sk. No: 4

Tel: 0312. 354 46 27 Ostim/Ankara

FCR Yayın Reklam Bilgisayar

San. ve Tic. Ltd. Şti.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sok. No: 14/1

Ulus - Altındağ / Ankara

Tel : 0312. 310 08 60

Faks : 0312. 311 47 89

web : www.fcr.com.tr

e-posta : fcr@fcr.com.tr

ALİ ŞERİATI

İslambilim I

FEQR

Ankara 2018

İÇİNDEKİLER

- 8 Ali Şeriatî
9 Yayıncının Notu
12 Farsça Yayıncının Notu

BİRİNCİ ve İKİNCİ DERSLER

- 29 İtikadî Altyapı ve Üstyapı
30 1- Dünyagörüşü
32 2- İnsanbilim ya da Hümanizm
34 3- Toplumbilim
39 4- Tarih Felsefesi
42 5- İdeoloji
43 6- Medine-i Fazıla (Ütopya)
44 7- İdeal İnsan
48 1. Dünyagörüşü-Tevhit
54 2. İnsanbilim = Adem'in Yaratılışı
Çelişki: "Allah-İblis", "Ruh-Balçık"
62 3. Tarih Felsefesi, "Hâbil-Kâbil"
74 4. Toplumbilim
80 İdeoloji = İslam
82 İdeal Toplum = Ümmet
83 İdeal İnsan = Allah'ın Halifesi
87 Okuyucuya

ÜÇÜNCÜ DERS

- 93 Tevhidî Dünyagörüşü
93 Mukaddimetun bî Rabtatun
101 Tevhit Bilgisine Giriş İçin Birkaç Kaynak
108 Çok Tanrıya İnanılabilir Ama Bunların
Tezat ve Çelişmesine Hayır mı?
110 Tevhidî Dünyagörüşünde "Çokluk" ve "Birlik"
113 "Doğru Anlama" Adında Tek Bir Güç
115 Maaş ve Mead Birliği
117 Kur'an'da Sünnet ve Ayet
118 Kur'an'ın Diliyle Tevhide Dayalı Dünyagörüşü

- 119 Ayet Nedir?
120 Fenomenler = Tezahür = Görüngüler

DÖRDÜNCÜ DERS

- 125 Birinci Aşama
125 İkinci Aşama
125 Toplumsal Altyapı (Structure Sociale)
128 Köleliğe Dayalı Üretim Altyapısı
129 Feodalite Döneminde Üretim Altyapısı
129 Burjuvazi Döneminde Üretim Altyapısı
140 Şirk Toplumbilimi

BEŞİNCİ DERS

- 145 Dersin Genel Planı
147 Tarihsel Tevhit
150 Tarihin Anlamı
158 Tarih Felsefesi Olarak Varoluşçuluk
158 "Tarih Felsefesi", Bir Doğu Ekolü
160 Hümanizm
160 Skolastik
161 Hümanist Öğretiler
163 Toplumbilim
164 ideoloji Olarak İslam
166 Karşılaştırmalı ya da Ölçmeli İslam
(Araştırma Yöntemi Olarak)
168 İmamet
169 Hedefimiz
175 Fezayı Neler Oluşturur?

ALTINCI DERS

- 179 Kalkım ve Bir Adım Öne Yürüyelim
179 "Düşünmek" de Sabit Bir Yön
180 Umutsuzluktaki Umut
182 Niçin Varım?
183 Geçiş Döneminde Fırsat Kaygısı
184 Umutsuzluk Karanlığında Bir Işık
189 Aydının Yükümlülüğü

- 193** “İslam Tarihi”, İlk İslam’ın Bilinçlendirici ve Uyandırıcı Kaynağına Bir Tünel
195 Selefiye
197 Seyyid Cemal ve Abduh’un Yaptığı
202 Ne Yapmalı

YEDİNCİ DERS

- 207** Tevhit: Bir Tarih Felsefesi
207 Tarih Felsefesinde Tevhit
208 Dinî Görüşün Başlangıcı Şirk mi Yoksa Tevhit mi?
208 Dini Görüşün Başlangıcı Şirk midir?
210 Dinî Görüşün Başlangıcı Tevhit midir?
216 Tanrıların Yaraticısı Kron!
218 Şirkin Güzergâhı Girit
218 Tanrılar Hücumunun Başlangıcı “Zeus”
219 Tarihin Başlangıcı “Tevhit”
220 Bedevî Tevhit: “Totemcilik”
221 Hayrın ve Şerrin Tevili “İkicilik”
221 Teslis
222 Yaraticı Değil, Rab

SEKİZİNCİ DERS

- 233** Ahlâk Felsefesi
233 Tevhidin Dünyagörüşü Doğrultusunda İnsanbilim Felsefesi ya da Ahlâk Felsefesi
233 Genel Anlayışta Ahlâk
234 Bilimsel Ahlâk
235 Gerçek ve Doğru Tanımıyla Ahlâk
236 İdeal İnsan ve Günümüz İnsanı
236 Dünya ve Ahiret
237 Kur’an’da Ekmeğin Yüceltilişi
241 Hayır ve Şer
241 Ahlâkın Üç Temeli
242 1- İsrâ
242 Alışveriş Çeşitleri
245 Ebram Mantığı
249 2- Hayır ve Şer İlkesi

- 251** 3- Emredici ve Alıkoyucu
251 Günümüz insanının Bunalımı, Ahlâk Bunalımı
252 Felsefede Materyalist, Ahlâkta idealist
257 Alinasyon
260 Aline Edenler
289 Cehalet, Çıkar ve Korku: Beşerî Sapmanın
Temel Etkenleri

DOKUZUNCU DERS

- 297** Hac: Tevhidin ve İslam'ın Somut Tezahürü
300 İslam'ın Altyapısı Anlamında Tevhit
300 İslam'ın Tevhit Temeli Üzerindeki Üstyapısı
302 Ben-Biz
306 "Ben" Nedir?
308 "Sakınmak" Değil "Takva"
309 İslam'da Ahlâk Felsefesi
310 Yalancı Ben
311 Kültürel ve Tarihsel Kopukluk
314 Tefrika
314 Parçalama
315 Sükûn ve Sükûnet
315 Zamana Yabancılaşma
317 Hedefsizlik: İnanç ve Amel Arasında Yabancılık
321 İkililikler
323 Materyalizm ve İdealizm
323 Kuşkucu Dünyagörüşü (Scepticisme)
323 Saçmacı (Absurde) Dünyagörüşü
324 Ben Merkezci Dünyagörüşü (Egocentrisme)

EKLER

- 331** Birinci Dersin Soru ve Cevapları
338 İkinci Dersin Soru ve Cevapları
356 Üçüncü Dersin Soru ve Cevapları

ALİ ŞERİATI

23 Kasım 1933'te Horasan eyaletine bağlı Sebzivar'ın Mezinan köyünde dünyaya geldi. 1950'de Meşhed'deki Öğretmen Koleji'ne girdi. 1952'de Meşhed yakınlarındaki Ahmedâbâd köyünde öğretmenliğe başladı. 1955 yılında Mekteb-i Vâsita'yı yazdı. Ebuzzer-i Gıfari'yi tercüme etti. 1956'da Meşhed Üniversitesi'ne girdi. Ulusal Direniş Hareketi'ne üye olduğundan, babası ve diğer üyelerle birlikte tutuklandı, altı ay tutuklu kaldı. 1959'da Alexis Carrel'den Dua'yı tercüme etti. Üniversiteden başarıyla mezun oldu. 1960'ta Fransa'ya gönderildi, orada sosyoloji ve dinler tarihi üzerine çalıştı. Cezayir Kurtuluş Hareketi'ne aktif olarak katıldı. Bu faaliyetlerinden dolayı Paris'te tutuklandı; bu arada birçok makale, konuşma ve çevirisi değişik dergilerde yayımlandı. Sosyoloji ve dinler tarihi alanında doktorasını tamamlayarak 1962'de İran'a dönerken sınırda tutuklandı; aylarca hapiste kaldı. Hapisten çıktıktan sonra öğretmenlik yapmaya başladı ve Meşhed Üniversitesi ve diğer merkezlerde konferanslar verdi. Hüseyiniye-i İrşad 1973 Eylül'ünde kapatıldı. Savak, Şeriatî'yi aramaya başladı. Kendisini bulamayınca babasını tutukladı. Babası bir yıl kadar hapsedildi. Şeriatî teslim oldu ve on sekiz ay hücrede kaldı. 1975-77 arası Savak'ın takibinden sürekli kaçıp başkalarının evlerinde kalarak çalışmalarına devam etti. Sabahlara kadar süren konuşmalar yaptı. 16 Mayıs 1977'de Avrupa'ya hicret etti. Otuz gün sonra İngiliz İstihbaratı'nın yardımıyla Savak tarafından şehit edildi.

YAYINCININ NOTU

Yayinevimiz, Şeriatî düşüncesini külliyat olarak okurlarına sunmakla önemli bir hizmet vermektedir. Merhum Şeriatî, dünyanın bugün yaşayan iki önemli medeniyeti olan, İslam ve Batı medeniyetini yakından tanıma fırsatı bulmuş ender şahsiyetlerden biridir. Dahası, bir sosyolog gözüyle incelediği konuları, dahiyane bir düşünce işçiliği ile işlemiş ve Fars edebiyatının kendisine kazandırdığı akıcı üslupla ortaya koymuştur. Bilimsel liyakati, özgün bakış açısı, dindarlığı ve inandığı doğrular uğruna can verecek kadar yürekli kişiliği ile sadece İran gençliğini arkasından sürüklemekle kalmamış, dünya Müslümanlarının öze dönüş çabasına katkıda bulunarak bir döneme damgasını vurmuştur. Onun bu özgün ve özgürlükçü tutumu, sadece İslam düşmanlarının tepkisini çekmekle ve onlar tarafından şehit edilmekle kalmamış, dost ve kardeş bildiği Müslümanlardan da çok büyük tepkiler almıştır. Çünkü onun düşünceleri, Batılı saldırı karşısında çok derin ve güçlü bir mukavemet oluştururken İslam geleneğini kirleten ve çöküntüye sebep olan bidat ve hurafelere de ağır darbe indiriyordu. Tabii bu da bilinçsiz kesimler nezdinde İslam'ın kendisine yapılan bir saldırı olarak algılanıyordu.

Kendi tabiriyle içinde doğup büyüdüğü geleneksel Safevî Şiiliğine yönelttiği eleştiriler yüzünden İran'da dışlanırken, Şii bakış açısı nedeniyle de Sünnî dünyadan önemli tepkiler almıştır. Ancak Şeriatî, her ne kadar Ali Şiasî ve Safevî Şiasî ayrımı yapsa ve Safevî Şiiliğini eleştirse de eleştirdiği düşünceden bütünüyle kurtulamamış ve söz konusu etkilerle Sünnî dünyanın kabul

edemeyeceği kimi dűŐünceler serdedebilmiŐtir. Sahabiler hakkında kullandığı ifadeler hoŐgörü sınırını zorlayan kusurlar olarak değerlendirilebilir. Ayrıca yaŐadığı çağ ve çevrenin etkisiyle Fransız sosyalistlerinden etkilendiği ve kimi yorumlarında bu etkinin izlerinin görüldüğü de söylenebilir.

Ali Şeriatı'nın de her insan gibi hata edebileceğini, hatalarının ve savaplarının sadece kendisini bağlayacağını okuyucunun takdir edebileceğine inanıyoruz. Fecr Yayınevi olarak, ölçümü-zün Kur'an-ı Kerim ve onun numune-i timsali olan Hz. Peygamber (a.s.) olduğuna inanıyor, Şeriatı de dahil bütün insanların bu ölçüler içinde değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyüz. Onun her görüşünü onaylamadığımız halde eserlerini yayınıyor, ama katılmadığımız görüşlerine de müdahale etmeyi uygun görmüyoruz. Çünkü böyle bir müdahalenin düşüncele-
rin doğru anlaşılmasına engel olacağı, bunun da hem yazar hem okur açısından bir hak ihlali sayılacağı kanaatindeyiz. Buna rağmen kimileri, tasvip etmedikleri düşüncele-
lerden dolayı bilinçsiz okuyucuların olumsuz etkileneceği gerekçesiyle vebal alacağı-
mızı düşünebilirler. Fakat biz, genelde Müslüman olmanın, özelde Şeriatı okuru olmanın, okuduğu her Őeyi kabullenen değil, eleŐtiren bir seviye gerektirdiğini düşünüyüz. Dolayısıyla bütün olumsuzluklarına ve kusurlarına rağmen Şeriatı'nın o en-
gin birikiminin bizlere çok Őey kazandırdığına ve kazandıracığına inanarak eserlerini külliyat olarak yayınlamaya karar vermiş bulunuyoruz. Buna paralel olarak hem Fars hem de Türk edebiyatına vukufiyetiyle temayüz etmiŐ mütercimlerden oluŐan bir heyet oluŐturarak eserlerin en az hata ile çevrilmesine de özen gösterdik. Bu nedenle tercümele-
r, sadece söz konusu eserle-
ri dağınık vaziyette sunulmaktan kurtarmayacak, Şeriatı oku-
runun liyakatsiz tercümele-
rden çektiği sıkıntıları da asgariye in-
direcektir.

Külliyattaki kitapların bazılarında yazara ait olmayan dipnotlar yer almaktadır, İran'daki Dr. Ali Şeriatı Eserlerini Derleme Bü-
rosu tarafından eklenen notların sonunda (Derleyen), yayınevi-

miz tarafından ilave edilen notların sonunda (Fecr), mütercimlerin ilave ettiği notların sonunda ise (Çev.) ifadeleri kullanılmıştır. Bunların dışındaki dipnotlar Ali Şeriatî'ye aittir.

Bütün hassasiyet ve çabamıza rağmen, insan olmamız hasebiyle gözümüzden kaçan kusurlar olursa okurumuzdan özür diler, eleştirilerine müteşekkir kalırız. Bu vesileyle Şeriatî'ye Allah'tan rahmet diler; başta değerli mütercimler olmak üzere, editörlere, tashih ve redakte heyetine ve eserlerin sizlere ulaşmasında emeği geçen bütün dostlara gönülden teşekkür ederiz.

FECR YAYINEVİ

FARŞA YAYINCININ NOTU

Elinizdeki eser, Şehit Muallim Dr. Ali Şeriatî'nin 1350-1351 (1971-1972) yıllarında "İslambilim" adı altında Hüseyiniye-i İrşad'da verdiği bir dizi dersi kapsamaktadır. Bu derslerin bazıları Şeriatî hayattayken kasetten metne aktarılarak yayımlanmış olup kitabı hazırlarken bunları esas aldık. Şehit Muallim'in üzerinde çeşitli değişiklikler yaptığı bu metinler, yeniden kasetle karşılaştırılmış ve o zaman çeşitli nedenlerle çıkarılan bazı konular yeniden eklenmiştir. Geri kalan derslerde ise mevcut kasetlerden kaynak olarak yararlandık ve metinleri emanete tam riayet ederek metne aktardık. Ayrıca bazı derslerin sonunda Şehit Muallim, sorulara cevap vermiş veya zarurete göre bazı açıklamalar yapmıştır. Soru ve cevaplarla açıklamalar "Ekler" bölümüne alınmıştır.

"Tarih ve Dinlerin Tanınması" derslerinin devamı olan "İslambilim" dersleri, üç cilt halinde tanzim edilmiş olup İrşad'da "İslambilim" adı altında anlatılanların tamamını içermektedir.

Son olarak, okuyucuların dikkatini aşağıdaki hususlara çekmek istiyoruz:

Şehit Muallimin nezaretinde tanzim edilen derslerde alt başlıklar aynen kullanılmıştır.

Bir kelime veya ifade eklenmesi durumunda bunlar [] köşeli parantez içerisinde verilmiştir.

Kasetten anlaşılmayan, hatta tahmin edilebilir bile olmayan kelimelerin yerleri ...* şeklinde gösterilmiştir.

Bazı sorular zorunluluk yüzünden özetlenmiştir.

Bu cilt, Hüseyiniye-i İrşad'da verilen İslambilim dersleri dizisinden dokuzunu kapsamaktadır.

Derslerin verilış tarihleri aşağıdaki gibidir:

Birinci Ders	15/11/1350	(4 şubat 1971)
İkinci Ders	22/11/1350	(11 şubat 1971)
Üçüncü Ders	29/11/1350	(18 şubat 1971)
Dördüncü Ders	6/12/1350	(25 şubat 1971)
Beşinci Ders	13/12/1350	(3 Mart 1971)
Altıncı Ders	20/12/1350	(10 Mart 1971)
Yedinci Ders	18/1/1351	(7 Nisan 1972)
Sekizinci Ders	25/1/1351	(14 Nisan 1972)
Dokuzuncu Ders	1/2/1351	(21 Nisan 1972)

Burada açıklamamız gerekir ki Birinci ve İkinci dersler, iki ayrı oturumda verilmiş ise de Şehit Muallim'in hayatta olup Hüseyiniye-i İrşad'da çalışmalarını sürdürdüğü dönemde onun nezaretinde birleştirilmiş ve yeniden yazılmıştır. Öyle ki bu birleşik metin, kasette yer alan konuların tamamını içermenin yanı sıra Şeriati'nin yazdığı eklemeleri de içermektedir. Bu kitapta söz konusu metin, yeniden tashih edilip kasetle karşılaştırma sonucunda bazı küçük değişiklikler yapılarak aynen aktarılmıştır.

Şehit Muallim Dr. Şeriati Külliyyatı Tedvin
ve Tanzim Bürosu